

Інститут регіональних досліджень НАН України – відома в Україні та за її межами наукова установа у сфері регіональної політики та транскордонного співробітництва. У жовтні 2014 р. інститут відзначив піввіковий ювілей.

В. Кравців, доктор економічних наук, професор, директор Інституту регіональних досліджень НАН України:

«...За 50 років інститут пройшов непростий шлях свого становлення та розвитку. Аналізуючи наукові здобутки за цей період і працюючи в установі вже 34-й рік, я сміливо можу заявити, що інститут гідно витримав випробування часом. Честь і хвала тим науковцям, які творили новаторські ідеї та реалізовували їх у формі конкретних програм, пропозицій і рекомендацій, роками створювали добре ім'я та авторитет Інституту регіональних досліджень як в Україні, так і за її межами. Я коротко зупинюсь на основних наших досягненнях останнього 20-річчя.

Вчені інституту є авторами фундаментальних наукових праць із питань регіональної політики, територіального управління, еколого-економічного регулювання розвитку регіонів, раціонального використання виробничого, трудового, природно-ресурсного та інтелектуального потенціалу регіонів, формування ринкової інфраструктури і розвитку підприємництва, транскордонного співробітництва, а також прикладних розробок у сфері організаційного, інституційного та програмного забезпечення розвитку Західного регіону України.

Наші наукові здобутки мають широке практичне впровадження. Налагоджено співпрацю з центральними та регіональними органами влади в розробці законодавчих та нормативних актів, концепцій та програм. Багато положень фундаментальних досліджень науковців інституту лягли в основу Концепції державної регіональної політики України та окремих законів України, зокрема «Про створення спеціальної економічної зони «Яворів», «Про створення спеціальної економічної зони «Курортполіс Трускавець», «Про транскордонне співробітництво», «Про стимулювання розвитку регіонів», «Про сприяння повноцінній продуктивній зайнятості населення», «Про внесення змін та доповнень до Закону України «Про туризм». У 2008 р. на замовлення Міністерства регіонального розвитку та будівництва ми розробили проект Закону України «Про розвиток гірських територій в Україні», а в 2012-му – проект Концепції державної програми сталого розвитку українських Карпат. Через рік з'явилася низка проектів законодавчих та нормативних актів щодо створення територій пріоритетного розвитку в гірських зонах України, які впроваджені на рівні Верховної Ради України та Міністерства економічного розвитку і торгівлі.

Розробки інституту широко впроваджені і на регіональному рівні. Науковці взяли активну участь у виробленні стратегій соціально-економічного

розвитку Львівської, Тернопільської, Закарпатської та Волинської областей, а також цілої низки регіональних програм. Серед найважливіших – Програма охорони навколишнього природного середовища Львівської області, Програма розвитку санаторно-курортної сфери, туризму і відпочинку у Львівській області на 2003–2007 рр., проект Державної програми використання та охорони природно-ресурсного потенціалу Волинської області тощо. Всього за останні 20 років впроваджено понад 400 наукових розробок, з яких близько 140 – на рівні центральних органів влади.

Важливою складовою роботи Інституту регіональних досліджень є його видавнича діяльність. За період з 1994 р. видано 212 монографій, 79 підручників та навчальних посібників, 254 брошури та препринти, опубліковано понад 3700 статей, у т. ч. понад 280 – за кордоном. Серед наукових видань особливо хочу виділити 8-томне видання «Карпатський регіон: актуальні проблеми та перспективи розвитку». Це своєрідна соціально-економічна науково-аналітична енциклопедія нашого краю. Подібного видання ще не було.

<...> Упродовж вісьмох років, із самого початку моєї каденції на посаді директора Інституту регіональних досліджень, було взято курс на омолодження наукових кадрів. Водночас я дуже бережливо ставлюся до вчених пенсійного віку, які мають енергію та сили ще активно працювати, готувати наукову зміну, передавати свій досвід молодим.

Нині в інституті – 130 працівників, з яких 82 – наукові співробітники, в т. ч. 18 докторів і 40 кандидатів наук. Середній вік науковців – 44 роки, докторів наук – 54, кандидатів наук – 42 роки. Це найкращі показники серед установ Відділення економіки НАН України і одні з найкращих взагалі в системі Національної академії наук.

Але і тут не все так просто. Те, що омолоджувати кадри, залучати до науки талановиту молодь необхідно – всім зрозуміло. Проте як це робити в умовах відсутності вільних коштів і заборони відкривати вакантні посади? Наведу конкретний приклад. Молодий спеціаліст успішно закінчив очну аспірантуру, захистив дисертацію. За законом я зобов'язаний його працевлаштувати. А як? Коштів немає, вакансій немає. Глухий кут. Ми вишукуємо різні способи, щоб поповнювати кадри молодими фахівцями, намагаємося підтримувати молодих науковців у їх науковому і кар'єрному рості. До речі, в нас усі вісім завідувачів відділів – доктори наук до 55 років.

<...> Основні напрями наукових досліджень інституту визначені Президією НАН України. Відповідно до них сформована структура установи, кожний науковий підрозділ якої має конкретну тематичну спрямованість наукових досліджень. А це – широкий спектр соціальних, економічних та екологічних проблем розвитку Західного регіону України.

Зараз проводимо ґрунтовні дослідження соціально-демографічного стану регіону, розвитку міграційних процесів. За їх результатами підготовлені й надіслані центральним та регіональним органам влади фундаментальні наукові доповіді та записки, проведено дві міжнародні конференції.

Важливий напрям нашої діяльності – розробка механізмів регулювання екологічної безпеки в регіоні в умовах євроінтеграції України, обґрунтування наукових засад формування політики сталого розвитку гірських територій. У цьому плані нами розроблено цілу низку законодавчих і нормативних актів. Сподіваюсь, що нова влада ще повернеться до них.

Ми активно працюємо над питаннями реформи адміністративно-територіального устрою країни. Сьогодні це дуже актуальна проблема. Ще два роки тому ми – одні з перших в Україні – розробили відповідну концепцію і зараз проводжуємо роботу в цьому напрямі.

Інститут визначено головною організацією серед академічних установ економічного профілю за напрямом «Регіональні дослідження». Нині з участю інших співвиконавців готуємо науково-аналітичні доповіді за темами: «Транскордонне співробітництво», «Комплексна характеристика соціально-економічного розвитку регіонів», «Адміністративно-територіальний устрій». Ці доповіді будуть оприлюднені і надіслані органам влади.

Хочу зазначити і таке. Ми зараз поступово, але рішуче змінюємо підходи до формування тематики та організації наукових досліджень. Ідеться передусім про питання, пов'язані з перспективами реалізації угоди про асоціацію з Європейським Союзом. У зв'язку з подіями на Донбасі специфічних рис набуває проблема внутрішньої міграції населення. Не вникаючи в деталі, скажу, що тут є цілий клубок проблем не тільки для влади, а й для науки.

Результати наших наукових досліджень ми висвітлюємо в наукових доповідях, записках органам влади. Робимо акцент на тому, щоб наші пропозиції і рекомендації були викладені у формі проектів законодавчих і нормативних актів.

І останнє. Життя вимагає, а досвід підказує: інститут не повинен займатися суто регіональними питаннями, а й працювати над проблемами розвитку локальних територій. Цей напрям діяльності – один із теперішніх наших пріоритетів.

<...> У 2013 р. органам влади різного рівня ми надіслали 76 наукових і доповідних записок, наукових доповідей, проектів законів, пропозицій та рекомендацій. З них впроваджено 45. Це не так погано. І все ж хочеться більш конструктивної і плідної взаємодії. Адже дуже важко налагодити конструктивну співпрацю, коли перманентно змінюються голови Львівської обласної державної адміністрації. Буде стабільна влада, яка цінуватиме науку, будуть і результати.

<...> У рамках міжнародних контактів успішно розвивається співпраця інституту з науково-дослідними установами сусідніх країн – Польщі, Угорщини, Словаччини, Румунії, Білорусі, Німеччини. Співробітництво здійснюється як на основі прямих двосторонніх зв'язків, так і в межах діючих угод про наукову співпрацю. На сьогодні діють угоди про наукову співпрацю із 8 закордонними науковими установами.

Інститут є координуючою структурою (з української сторони) наукового інформаційно-статистичного транскордонного кластеру «Інфостат Україна–Польща», створеного у 2013 р. за участю українських та польських регіональних статистичних управлінь, наукових установ та університетів.

<...> Незважаючи ні на що, Україна таки зберегла потужний науковий потенціал. Ядро його – Національна академія наук. Це національне надбання, його треба берегти і підтримувати. Сподіваюсь, що керівництво держави це зрозуміє і в нас більше не буде «горе-реформаторів», які закликатимуть до ліквідації академії наук. На шляху інноваційного розвитку технологічний прорив може забезпечити тільки наука» **(Залізник Б. Професор Василь Кравців: «На шляху інноваційного розвитку технологічний прорив може забезпечити тільки наука» // Світ (<http://goo.gl/G9mfQR>) – 2015. – № 5–6 (лютий).**